

ПЯТКЕВІЧ (Pietkiewicz) Часлаў (20.7. 1856, в. Бабчын Хойніцкага р-на — 10.10.1936), бел. і польскі этнограф, фалькларыст. Працаўаў на Палессі, Кіеўшчыне, Смаленшчыне, у Лодзі. З 1923 у Варшаве, супрацоўнічаў у аддзеле этнаграфіі Інстытута антррапалагічных і этналагічных навук Варшаўскага навуковага таварыства. З 1928 у этнаграфічнай камісіі АН у Кракаве. Да следаваў матэрыяльную і духоўную культуру насельніцтва Палесся, пераважна беларусаў, іх заняткі і павер'і. У часопісе «Ziemia» («Зямля») змясціў артыкулы і нарысы «Дарогі на Рэчыцкім Палесці ў другой палове XIX ст.» (1926), «Хойнікі» і «Палесце ў канцы XIX ст. Пажары ў барах і на балотах» (1927), «Душа і смерць у вераваннях беларусаў» (1930), «Вялікдень на Беларусі» (1932); у часопісе «Pamiętnik Warszawski» («Варшаўскі дзённік») — «Мёртвия ў вераваннях беларусаў» (1931); у часопісе «Wiadomości ludoznawcze» («Этнаграфічныя звесткі») — «Земляробчыя божаствы ў вераваннях беларусаў» (1933). У першай грунтоўнай манаграфіі «Рэчыцкае Палесце: Этнаграфічныя матэрыялы. Ч. 1. Матэрыяльная культура» (Кракаў, 1928) падрабязна расказаў пра разныя заняткі палескіх сялян: збіральніцтва, бортніцтва, паствугоўства і жывёлагадоўлю, земляробства і агародніцтва, нарыхтоўку прадуктаў харчавання; даў дэталёвае апісанне рамёстваў і шматлікіх прафесійных прылад працы, ілюструючы ўласнымі малюнкамі: бондарства, стальмахоўства, будаўніцтва, апрацоўка валакна, скуры, воску, металапрацоўка. У манаграфіі «Духоўная культура Рэчыцкага Палесся: Этнаграфічныя матэрыялы» (Варшава, 1938) з вычарпальнай паўнатой паказаў разнастайныя сферы духоўнага жыцця палешукоў: іх арыентацыю ў просторы і часе, нар. веды пра нябесныя свяцілы, прадказанні надвор'я паводле разнастайных аб'ектаў нава-

кольнай прыроды, старажытныя ўжыянні пра прыродныя стыхіі, расліны і жывёльны свет; даў звесткі па нар. медыцыне і ветэрынарыі; раскрыў свет хрысціянскіх і язычніцкіх вераванняў, даў характарыстыку нар. музыцы і нар. інструментам і інш. Тэкст кнігі насычаны шматлікімі нар. апавяданнямі, легендамі, трапнымі выразамі. Асобны раздзел складаюць прыказкі і інш. вобразныя гутарковыя звароты (выслоўі, пажаданні, тосты, вітанні, падзяка, просьбы, адмовы, нараканні, выклічнікі, лаянка, каламбуры, праклёны, мянушкі, гукаперайманні і інш.), а таксама загадкі. Ад рукапісу 3-й кнігі «Грамадская культура Рэчыцкага Палесся», якая загінула ў час 2-й сусветнай вайны, захаваліся толькі апошнія раздзэлы, дзе расказваецца пра кірмашы, карчму, этычныя аспекты жыцця палешукоў. Падрыхтаваў да друку і дапоўніў уласнымі матэрыяламі і каментарыямі 4-ы том «Люду беларускага» М. Федароўскага (Варшава, 1935). Яго працамі характэрны дакладнасць, вычарпальная інфарматыўнасць у галіне нар. поўдні і культуры Палесся, дасканалае адчуванне і перадача гутарковай мовы, жывасць выкладання матэрыялу. Скіраваў на вывучэнне Палесся К. Машынскага, дапамагаў у выданні яго кн. «Усходніяе Палессе: Этнаграфічныя матэрыялы...» (1928), узбагаціў яе сваімі этнаграфічнымі і фалькл. матэрыяламі.

Тв.: Бел. пер. — Рэчыцкае Палесце. Мн., 2004.

Літ.: В а с і л е в і ч У.А. Збиральнікі. Мн., 1991. С. 134—167.

У.А. Васілевіч.